بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

بەناوی گەل

ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان ـ عیراق

پشت بەستن بە حوکمی بڕگە (1)ی مادده (56) لە یاسای ژمارە (1)ی سالی 1992ی هەموارکراوو لەسەر داوای ئەنجومەنی وەزیران هەرێمی کوردستان ـ عیراق، ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان ـ عیراق لە دانیشتنی ژمارە (33) رۆژی 2007/12/11 بە هۆی ئیمزا نەکردنی سەرۆکی هەرێمی کوردستان ـ عیراق، بە پێی بڕیاری ژمارە(1)ی سالی 2008 ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان ـ عیراق، لە دانیشتنی ژمارە (4)یدا کە لە 2008/9/22 گرێدرا، بڕیاری دانانی ئەم یاسایەی خوارەوەیدا:

یاسای ژمارە (35)ی سالی 2007

یاسای رۆژنامەگەری لە کوردستان

بەشی یەکەم

پێناسەو پرەنسیپەکان

ماددەی یەکەم:

بۆ مەبەستی ئەم یاسایە زاراوەکانی خوارەوە ماناکانیان لە بەرامبەردا هاتووە:-

یەکەم: هەرێم : هەرێمی کوردستان ـ عیراق.

دووەم : سەندیکا : سەندیکای رۆژنامەنووسانی کوردستان.

سێیەم: نەقیب : نەقیبی رۆژنامەنووسانی کوردستان.

چوارەم: رۆژنامەگەری: پیشەی رۆژنامەگەرییە لە کەناڵە جیاوازەکانی راگەیاندندا.

پێنجەم: رۆژنامەنووس: هەرکەسێك کە لەبواری رۆژنامەگەرییدا لە هەر کەناڵێکی ڕاگەیاندندا کار دەکا.

شەشەم: رۆژنامە: هەر چاپکراوێك کە بە شێوەیەکی خولی و بە ناوێکی دیاریکراو و بە ژمارەی ڕیز بەندو بەرێکوپێکی دەربچێ و دابەش بکرێ.

ماددەی دووەم:

یەکەم: رۆژنامەگەری ئازادەو هیچ سانسۆرێکی لەسەرنییە و ئازادیی دەربڕین و بڵاوکردنەوە بۆ هەموو هاووڵاتیان دەستە بەرە، لە چوارچێوەی ڕێزگرتنی ماف و ئازادییە تایبەتیەکانی

تاكەكانو تايبەتمەنديى ژيانيان بەپێ ی ياساو پابەند بوون بە ئيتيكى رۆژنامەگەرى بەپێى بەڵێننامەى فيدراسيۆنى نێودەوڵەتيى رۆژنامەنووسان (ساڵى 1954 هەمواركراو)

دووەم: رۆژنامەنووس بۆى هەيە لە سەرچاوە جياوازەكانەوە هەر زانيارييەك كە بايەخى بۆ هاوڵاتيان هەبێو پەيوەندييان بە بەرژەوەنديى گشتيەوە بێ وەدەست بێنێ بەپێ ی ياسا.

سێيەم: سەبارەت بەو داواكارييانەى دەخرێنە بەردەم دادگا رۆژنامەنووس بۆى هەيە سەرچاوەى زانيارى، يان ئەو هەواڵانەى كە بەدەستيان دێنێ نهێنيان بپارێزێ، مەگەر دادگاى تايبەتمەند بە پێچەوانە بڕيار بدا.

چوارەم : هەر كەسێكى سروشتى يا مەعنەوى مافى خاوەندارێتيى رۆژنامەى هەيە و دەتوانێ بە پێى حوكمەكانى ئەم ياسايە دەرى بكا.

پێنجەم: رۆژنامە قەدەغە ناكرێ و دەستى بەسەردا ناگيرێ.

بەشى دووەم

مەرجەكانى دەركردن ودەستبەرداربوون لە رۆژنامە

ماددەى سێيەم:

دەركردنى رۆژنامە پێويستى بەم مەرجو رێكارانەى خوارەوە هەيە :

يەكەم: خاوەن ئيمتياز يان دامەزرێنەرەكەى راگەياندنێك لە دوو رۆژنامەى رۆژانەى هەرێم بڵاوبكاتەوە، كە ناو و نازناو و رەگەزنامە و شوێنى نيشتەجێبوونى خاوەن ئيمتياز ياخود، دامەزرێنەر و ناوى رۆژنامەكە وئەو زمانەى كە پێى بڵاودەكرێتەوە، لەگەڵ ناوى سەرنووسەر وماوەى دەرچوونى تێدا بنووسرێ. راگەياندنەكەش بە بەيانى دەركردنى رۆژنامە دادەنرێ.

دووەم: دەشێ خاوەن هەر بەرژەوەندييەك لە دەركردنى رۆژنامەكە ناڕازى بێ و بۆى هەيە لە ماوەى (30) رۆژ لە مێژووى بڵاوبوونەوەى راگەياندنەكەوە لەلاى دادگاى تێهەڵچوونەوەى ناوچەكە لە هەرێم بە سيفەتى پێداچوونەوە ناڕەزايى تۆمار بكات و بە پێچەوانەوەش دەركردنى رۆژنامەكە بە پەسندكراو دادەنرێ.

سێیەم: پێویستە خاوەن ئیمتیاز یان دامەزرێنەرەکەی ، بەیاننامەی دامەزراندن پێشکەش و لە سەندیکای رۆژنامەنووسان تۆماری بکا، لەگەڵ بەدەرخستنی سەرچاوەی ئەو لایەنەی داراییەکەی لێ دابین دەکا و سەندیکاش وەزارەتی رۆشنبیریی لێ ئاگادار بکاتەوە.

چوارەم: ئەو کەسەی کە نیازی دەرکردنی رۆژنامەی هەیە، دەبێ لە ڕووی یاساییەوە شایستەیی (ئەهلیەت)ی تەواوی هەبێ.

پێنجەم: نابێ لە هەرێمدا دوو رۆژنامە بەیەك ناو دەربچن.

شەشەم: پێویستە خاوەن ئیمتیاز یان دامەزرێنەرەکە لە شوێنێکی دیاری رۆژنامەکە بەشێوەیەکی روون ناوی خۆی و سەرنووسەر و شوێن و مێژووی دەرچوونی رۆژنامەکە و ناوی ئەو چاپخانەیەی کە لێی چاپ دەکرێ بڵاو بکاتەوەو راگەیاندنێك لە هەر گۆڕانکارییەك، یان هەموارکردنێك لەسەر ناوەرۆکی بەیانی دامەزراندن رووبدات لە ماوەی (30) سی رۆژ لە رێکەوتی گۆرانکارییەکە، یان هەموارکردنەکەدا بڵاوبکاتەوە.

ماددەی چوارەم:

بەپێی ئەم مەرجانەی خوارەوە هەر رۆژنامەیەك سەرنووسەرێکی دەبێ و سەرپەرشتیی ئەو بابەتانە دەکا کە تیایدا بڵاودەکرێنەوە:-

یەکەم: دەبێ رۆژنامەنووس بێ و زمانی رۆژنامەکە بەخوێندنەوەو نووسین بزانێ.

دووەم : سەرنووسەرو نووسەر بەرپرسیارێتیی مەدەنی و سزایی ئەو بابەتانەیان لە ئەستۆدایە کە بڵاو دەکرێنەوە، هەرچی خاوەن ئیمتیازە بەرپرسیارێتیی مەدەنی دەکەوێتە ئەستۆ، بەڵام ئەگەر بەشداریی لە نووسینی رۆژنامەدا کرد ئەوا هەمان بەرپرسیارێتیی سەرنووسەر هەڵدەگرێ.

ماددەی پێنجەم:

لەگەڵ رەچاو کردنی ئەو ڕێکارانەی کە دەقەکەیان لەم یاسایەدا هاتووە، خاوەن ئیمتیاز مافی ئەوەی هەیە واز لە هەموو، یان هەندێك خاوەنداریێتی خۆی بۆ کەسێکی دیکە بێنێ، بەمەرجێك وازهێنەر پێش (30) سی رۆژ لە مێژووی دیاریکراو لە وازهێنانەکەی ئاگادارییەك لە رۆژنامەیەکی رۆژانەدا بڵاوبکاتەوە.

بەشی سێیەم

وەڵامدانەوەو راستکردنەوە

ماددەی شەشەم:

یەکەم: ئەگەر رۆژنامە زانیاریی نادروستی بڵاوکردەوە، ئەوا ئەو کەسەی کە بابەتە بڵاوکراوەکەی پێ پەیوەستە، یاخود یەکێك لە میراتگرانی، یان ئەوەی لە رووی یاساییەوە جێگریەتی بۆی هەیە داوای راستکردنەوەی بکاو وەڵامی هەواڵ، یان وتارەکە بداتەوە. پێویستە سەر نووسەریش راستکردنەوە، یاخود وەڵامدانەوەکە لە یەکێك لە دوو ژمارەی دوای مێژووی گەیشتنی وەڵامەکە لە هەمان جێ و بە هەمان پیت و هەمان ئەو قەبارەیەی کە پێی بڵاو کراوەتەوە بڵاو بکاتەوە.

دووەم: پێویستە رۆژنامە وەڵامدانەوە یان راستکردنەوە بڵاوبکاتەوە، بە پێچەوانەوە بە بڕێك پارە کە لە (1,000000) یەك ملیون دینار کەمتر و لە (2.000000)دوو ملیون دیناریش پتر نەبێ غەرامە دەکرێ.

سێیەم: سەرنووسەر بۆی هەیە وەڵامدانەوەکە یان ئەو راستکردنەوەیەی بە پێی بڕگەی یەکەم و دووەمی سەرەوە بۆی دێت لەم حاڵەتانەی خوارەوە بڵاونەکاتەوە:

1- ئەگەر رۆژنامەکە بەر لەگەیشتنی وەڵام، یان راستکردنەوەکە، بابەتە بڵاوکراوەکەی بەشێوەیەکی وردو تەواو راستکردبووەوە.

2- ئەگەر وەڵامدانەوە، یان راستکردنەوەکە بە ناوێکی خوازراوەوە بێ، یان بە زمانێکی جیا لە زمانی بابەتە بڵاوکراوەکە نووسرابوو.

3- ئەگەر ناوەڕۆکی وەڵامدانەوەو راستکردنەوە پێچەوانەی یاسا بێ.

4- ئەگەر وەڵامدانەوە، یان راستکردنەوە دوای (90) نەوەد رۆژ لە بڵاوکردنەوەی هەواڵ، یان وتارە وەڵامدراوەکە گەیشت.

بەشی چوارەم

ماف و ئیمتیازەکانی رۆژنامەنووس

ماددەی حەوتەم:

یەکەم : رۆژنامەنووس سەربەخۆیە و لە بەجێهێنانی ئەرکە پیشەیەکەی هیچ دەسەڵاتێکی بەسەرەوە نییە جگە لە دەسەڵاتی یاسا.

دووەم: نابێ ئەو ڕاو بۆچوونەی کە لە لای ڕۆژنامەنووس دەردەچێ، یان ئەو زانیارییانەی کە بڵاویان دەکاتەوە ببنە هۆی تێکدانی باری ژیانی، یان زیان بەخۆی و مافەکانی بگەیەنێ.

سێیەم: ڕۆژنامەنووس مافی ئەوەی هەیە سەرچاوەی زانیارییەکانی ئاشکرا نەکا، تەنها بەبڕیاری دادوەری نەبێ.

چوارەم: ڕۆژنامەنووس مافی ئامادە بوونی لە کۆنگرەو چالاکییە گشتییەکاندا هەیە.

پێنجەم: هەر کەسێکێك بەهۆی کارەکەیەوە سووکایەتی بە ڕۆژنامەنووس بکا، یان دەستدرێژیی بکاتە سەر ئەوا هەمان ئەو سزا یە دەیگرێتەوە کە بۆ دەستدرێژیکردنە سەر فەرمانبەرێك لە کاتی یان بەهۆی بەجێهێنانی ئەرکەکانی دانراوە.

شەشەم: ئەگەر گۆڕانکارییەکی بنەڕەتی لە سیاسەتی ئەو ڕۆژنامەیە ڕوویدا کە ڕۆژنامەنووسەکە کاری تێدا دەکا، یان بارودۆخی گرێبەستییەکەی گۆڕا، ڕۆژنامەنووس بۆی هەیە ئەو گرێبەستە یەك لایەنە هەڵبووەشێنێتەوە، بە مەرجێك(30) سی ڕۆژ پێش ئەو هەڵوەشاندنەوەیە ئاگاداری ڕۆژنامەکە بکاتەوە، بێ ئەوەی مافی ڕۆژنامەنووسەکە لە قەرەبوو کردنەوەدا بفەوتێ.

حەوتەم: پێویستە دەزگاکانی ڕۆژنامەگەری و بەڕێوەبەرایەتی ڕۆژنامەکان پابەندی هەموو ئەومافانە بن کە لە یاسا بەرکارەکان و گرێبەستی پەسندکراو لەلایەن سەندیکای ڕۆژنامەنووسان بۆ ڕۆژنامەنووسان دیاریکراون.

هەشتەم: لە بارێکدا ئەگەر ڕۆژنامەنووس هەموو مۆڵەتە ئاساییەکانی، یان هەندێکیانی دوای کۆتایی ساڵی دارایی وەرنەگرتبوو، ئەوا ئەو پارەیەی پێدەدرێ کە دەیکەوێ بە مەرجێك لە مووچەی مانگێکی پتر نەبێ.

نۆیەم: لە کاتی تووشبوونی ڕۆژنامەنووس بە نەخۆشی وپێکان لە کاتی ڕاپەڕاندنی ئەرکەکەی، یان لە پێناویدا ئەو دەزگا ڕاگەیاندنەی کە کاری تێدا دەکا، خەرجی چارەسەر کردنی دەکەوێتە ئەستۆ.

دەیەم: ئەگەر ڕۆژنامەنووس لە ڕۆژانی پشووی فەرمیدا کاری کرد، پێویستە ئەو دەزگا ڕۆژنامەگەرییەی کاری تێدا دەکا قەرەبووی ماددی ئەو ڕۆژانەی بۆ بکاتەوە بە بڕی کرێی دوو ڕۆژ بۆ هەر ڕۆژێك.

بەشی پێنجەم

پشتەوانە (حەسانە)

ماددەی هەشتەم:

یەکەم: لەکاتی گرتنەبەری ڕێکاری یاسایی بەرامبەر بە ڕۆژنامەنووس کە بەکارێك تۆمەتبار دەکرێ پەیوەندی بە پیشەکەیەوە هەیە، سەندیکای لێ ئاگادار دەکرێتەوە.

دووەم: نابێ لێکۆڵینەوە لەگەڵ ڕۆژنامەنووس بکرێ، یا شوێنی کارو ماڵەکەی بپشکنرێ لەبەر ئەو هۆیەی لە بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیەدا هاتووە مەگەر بە بڕیاری دادوەریی نەبێ و نەقیب یان ئەوەی بە شێوەیەکی یاسایی جێی دەگرێتەوە بۆی هەیە لە کاتی لێکۆڵینەوەدا ئامادەبێ.

سێیەم: لە هەر لێکۆڵینەوەیەکی سزاییدا، نابێ دیکۆمێنت و زانیاری و بەیاننامەو پەڕاوگەکانی ڕۆژنامەنووس بە بەڵگەی تۆمەتبارکردن لە دژی بەکاربهێنرێ، تەنیا مەگەر پەیوەندییان بە بابەتی سکاڵای تۆمارکراو لە دژی ڕۆژنامەنووسەوە هەبێت.

چوارەم: نووسینو بلاوکردنەوە لەسەر کارەکانی فەرمانبەر یان کەسێکی ڕاسپێردراو بۆ خزمەتگوزاری گشتی یان، سیفەتی نوێنەرایەتی گشتی هەبێ تاوان نی یە ئەگەر هاتو بلاوکردنەوەکە لە چوارچێوەی ئەرکی فەرمانبەریو خزمەتی گشتیو نوێنەرایەتی دەرنەچێ بەو مەرجەی بەلگەی سەلێنەری دانە پالییان لەسەر هەبێ.

پێنجەم: نابێ دوای تێپەڕبوونی(90)نەوەد ڕۆژ لە مێژووی بڵاوکردنەوە هیچ جۆرە ڕێکارێکی یاسایی لە بەرامبەر ڕۆژنامەنووس بگیرێتەبەر.

ماددەی نۆیەم:

یەکەم: ڕۆژنامەنووس و سەرنووسەر، بەبڕێك پارە غەرامە دەکرێن کە لە (1,000000) یەك ملیۆن دینار کەمتر و لە (5,000000) پێنج ملیۆن دینار پتر نەبێ. کاتێك یەکێك لەم خاڵانەی خوارەوەی بڵاوکردەوە:-

1- چاندنی تۆی ڕق و کینەو لێکترازاندنی پێکهاتەکانی کۆمەڵ.

2- سوکایەتیکردن بە بیرو باوەڕەو ڕێو ڕەسمە ئایینیەکان.

3- سوکایەتیکردن بە سیمبول و پیرۆزییەکانی هەر ئایین و ئایینزایەك و لەکەدارکردنیان.

4- هەربابەتێك پەیوەندی بە نهێنیەكانی ژیانی تایبەتی تاكەوە هەبێ، هەر چەندە راستیش بێ، بەڵام بڵاوكردنەوەی ببێتە هۆی لەكەداربوونی.

5- جنێودان وتوانجی ناڕەواو ناوزڕاندن.

6- هەر بابەتێك زیان بە رێكاری لێكۆڵینەوەو دادوەری بگەیەنێ تەنیا مەگەر دادگا رێگای بە بڵاوكردنەوەی دابێ.

7- پێشێلكردنی پرەنسیپەكانی بەڵێننامەی (میثاق شرف)ی فیدراسیۆنی نێودەوڵەتی ساڵی (1954)ی هەمواركراو كە پاشكۆی ئەم یاسایە.

دووەم: رۆژنامەی بڵاو كەرەوە بە بڕێك پارە غەرامە دەكرێت كە لە (5,000000) پێنج ملیۆن دینار كەمترو لە (20,000000) بیست ملیۆن دینار پتر نەبێت، ئەگەر یەكێك لەوانەی لە بڕگەی (یەكەم)دا هاتووە بڵاو كردەوە.

سێیەم: لەكاتی دووبارەكردنەوەدا دادگا بۆی هەیە سزا داراییەكەی زیاد بكا، بە مەرجێك لە دوو هێندەی پارەی سزاكە كە لە بڕگەكانی(یەكەم و دووەم)ی سەرەوەدا هاتوون پتر نەبێ.

چوارەم: داواكاری گشتی و زیان پێ گەیشتوو بۆیان هەیە بەپێی یاسا داوا تۆمار بكەن.

ماددەی دەیەم:

حوكمەكانی ماددەی (نۆیەم) ئەو رۆژنامەو چاپكراوانە ناگرێتەوە كە بەمەبەستی زانستی تەواو لەلایەن دەزگا حكومی و زانكۆكان و سەنتەرەكانی تۆژینەوەی زانستی دەهێنرێن.

ماددەی یازدەم:

هەر بابەتێك لەسەرچاوەكانی دەرەوەی هەرێم وەرگیرابێ یاخود وەرگێڕدرابێ لە بەرپرسیارێتیی تاوانەكانی بڵاوكردنەوە نابووردرێ.

ماددەی دوازدەم:

كار بەهیچ دەقێك ناكرێ كە لەگەڵ حوكمەكانی ئەم یاسایە ناكۆك بێ.

(حوكمە كۆتاییەكان)

ماددەی سیازدەم:

لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەكان پێویستە حوكمەكانی ئەم یاسایە جێبەجێ بكەن.

ماددەی چواردەم:

ئەم یاسایە، لە ڕۆژی بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقائیعی کوردستان)ەوە جێبەجی دەکرێ.

عەدنان موفتی

سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانیی

کوردستان ـ عیراق

هۆیە پێویستەکانی دەرکردنی ئەم یاسایە

ئەمڕۆ ڕۆژنامەگەری لە کۆمەڵگای کوردستانی و نێودەوڵەتدا گرنگیەکی زۆری هەیەو، ئاسۆییەکی فراوانی لە ئازادی لەبەردەمدایە و، ئەمەش وای خواستووە یاسایەکی تایبەتی بۆ دەربچێت تاکو کاری ڕۆژنامەگەری بە جۆرێکی وا ڕێك بخات کە لەگەڵ گیانی سەردەم و گەشەسەندنەکانیدا بگونجێ و وابکات هاووڵاتی ئاگاداری ڕاستیی ڕووداوەکان بێ و لە پێناو دابین کردنی پێداویستیەکانی ئازادی ڕۆژنامەگەری بە ڕوونی و پیشەیی و دەربڕینی بیروبۆچوونەکان بۆ بەشداری کردنێکی کاریگەر لە دامەزراندنی کۆمەڵی مەدەنی و ڕەخساندنی پرانسیپەکانی دیموکراسی و مافی مرۆڤ، ئەم یاسایە دانرا.